

Jenei László

Itt állok

A feleségem a másik szobából átkiabál, talált egy halottat a duplaágyban. Szerintem még alszik, álmodik. Fülelek. A ház másik sarkában fekszem, ott fut le kívül az ereszcsonna, minden csapadékról azonnal értesülök. Most kezd szemerkélni, de persze túl egyszerű lenne, ha ezt azonnal tudhatnám. Pici motozás van, mintha, fásult szívvel, de a melegség reményében sírna a csőben valaki. Most gyűlik odafönt a cserepeken a víz, lesznek a szakadékba zuhanó, hátra se néző, hízott cseppek, a víz szálai, majd már a dübörgés. De ebből egyelőre semmi nincs, csak a kicsi motozás. Álom lehetett ez a halottas dolog.

Kikelek az ágyból, jön a macska, érzi, akárhogy nyikkan, a kiválasztott mondata süket fülekre talál. Pedig ez számára a jel, leteszem a lábam az ágyról, és jön. Hatalmam hálójába szalad, átengedné magát, égbe mered a farka, a végét megfogom, ahol olyan, mint a leginkább kiszolgáltatott növények hajtása tavasszal a kertben. Engedi, mostanában már nagyon lassan húzza ki az ujjaim közül. Hosszú az éjszaka.

Kikerülök két könyvhalmot, elmegyek az ajtóig, antik bronz támaszték fogja meg úgy harminc centire a zártól. Ennyi kellett a macskának, hogy ki-bejárjon. Vége a világnak, de egy beltéri ajtóra nem vághatok macskaközlekedőt.

Nincs szava rá, de ahogy látom, a feleségem csak káoszt érzékel a szobámban. Egy sodort fonálon lévő, megbotránkoztatóan giccses gyűrű. Egy kávéscsészéhez való, félbetört alátét a prágai Kafka Múzeumból. Öt éve a könyvespolc legalsó fokán álló, mentaízű gyomorerősítő, amitől azonnal rosszul lehet lenni. Egy megőrzött cetli, amire azt írtam: „szép ám a nyakad”. Öntöttvas virágtartó konzol letört darabja, amit nézegetve bárkinek fura felismerései támadhatnak, de legalábbis érdeklődővé válik az ember. Anyám-nagyanyám-dédanyám feszülete, de mondhattam volna fordított sorrendben is, ez olyan tárgy, ami képes erre, utazni az időben. Nagypám dalárdai kitüntetései a Horthy-korszakból, apám munkásór-kitüntetései a Kádár-korszakból – úgy tapadnak az időhöz, kitörölhetetlenül, mint bármelyik bánatos lélek a másikkhoz. Anyám kétségbeesett tekintete egy balatoni nyaralásról, amikor nyargalok a víz felé. Anyám egy másik idegenszerű, földcsuszamlást megelőlegező tekintete, amikor szinte serdületlenül előkerültem egy spanyol bikaviadal koszlott plakátjai mögül. Szóval fényképek is vannak. De tárgyak is, mondom. Külön egy téglában Sydol és még kétféle réztisztítószer, amivel a kitüntetések fényeztem. És néhány – a feleségem vértululásait előidéző – üvegcsé, melyekben, a felirat szerint, párlatként található Foucault elélvező és Barthes utolsó lehelete. A világoskék „Boldog. Lehet. Lenni.” feliratú alátétén egy ugyanilyen üvegcsé Althusser izzadságcséppjeivel. Az üvegcsén a leghagyományosabb sebtapas, rajta filccel: „NEM, nem ő tette!” Alatta, sokkal kisebb betűkkel, erős fény-árnyék kontraszttal: „IGEN, igen, ő tette!” Az már említésre sem érdemes, hogy ezeken felül is – a szentség szükségét érezve – sok tucat apróság féltékenységi drámája zajlott a polcaim szélén. Feltekert plakát, melynek végét begyűrt szalvéta fogja meg. Egy kinyomott, de kidobni elfelejtett tubus. Rohadt széles, átlátszó ragasztószalag, ha embert rabolnék. Egy cserép mellszobor, bajszos,

piros szájú férfi, a szeme mintha az álmomból bámulna ki, az alján a „G. V.” monogram. Megviselt matricákra piros betűkkel írt nevek, „Ponge”, „Perec”, és még mennyi minden, bútorok fölöslegessé vált csavarjai, befőttesgumik, melyek ellensúlyozhatják a hazug marketinges trükköket, kellene az igazából légmentesen visszazárható macskatápos zacskókhoz. El tudom képzelni, ha nem voltam itthon. Belépett a szobámba. Megállt. Felfogta ezt a *bőséget*. Átérezte, mennyire kilátástalan társulnia, még ennyi év után is, sőt. Épp ezért. Az évek nem az eltávolodás eszköztárát bővítik? Állhatott ott, miért ne állhatott volna. Mindig leskelődött, kutatott. De a többről nem garantálok. Ugyanúgy el tudom képzelni, hogy a fájdalomtól feltört belőle valami nehéz köhögés, ami fojtó sirással fajult, de azt is, hogy várt, mert pihentető találkozás volt ez neki az igazsággal, és csak ilyen szavakat lett volna képes kimondani, ha ismeri ezeket: következőképpen, objektív alávetettség, vagy a fene tudja: fagyalt.

Ami ott volt... Számuk, gyakoriságuk is idegesíthette. Elbocsátott, de még el nem engedett férj készlete az élethez. Fájdalmak megszilárdult lenyomatai, nem szűnő lavírozásban a közöny és a részvét között, mint amilyenek egy temetést követő érzések. Még ott lehet valahol a könyvhalmok mélyén, vagy egy fiók hátuljában a fénykép, amin ő ül az ágyam végén. A megismerkedésünk után készült, első közös reggelünkön. Kellene lennie valahol egy előző délutáni képnek is: egy kiállítás megnyitón véletlenül befogtam a fotó terébe, és ő szól, hogy töröljem ki. Megmutattam neki a képet, kérdeztem tőle, tetszik ez így magadról? Mire azt mondta, majd egyszer tetszeni fog. De a képet ki kellett törölnöm, és most nem tudhatom, hányadán állunk. Ha belegondolok, el is telt így pár évtized. Sosem szólt, hogy már tetszene...

Láthatta a szobám fénytől védett keskeny tartományait, ahová beszorultak a szellemeink, az enervált férfiszellem és az enerváltságot tápláló női szellem. Vagy a kékes színűek, annyi név alatt: a teremtő nőiség. Ez egy ilyen jéghideg dolog volt tőle, rendellenesség, például hogy csak bizonyos könyveket érzékelt. Volt a vége felé egy ultimátuma, olvassunk egymás listájáról, tők hülye címekkel állt elő, egyszerűen nevetséges. A hideg kiráz attól, hogy ez fordítva is működik, márpedig működik, és valószínűleg több férfi bukik el. De hogy intézik ezt a nők egy férfival?

Szóval itt ez a rengeteg marhaság a szobámban – de a legtöbbet én sem kedvelem különösebben. Nem emlékszem rájuk, s az olyasmitől, amivel munka van, kutatni kellene, honnan került ide, jobb szabadulni. Sosem hittem abban, hogy a dolgaink beszélnek hozzánk. Van ugyan egy alapminta, mely szerint áttörhetik az élő és élettelen közti falat, de önálló cselekvésre nem képesek. Nem tudnak váratlanul elém kerülni: én találok rájuk! Rendszerben, sok mindenem haszontalan természetű, de én mégis másként vagyok haszontalan természetű. Mondhatom azt, hogy amit keresek, az semmi nélkülem, s amibe helyette ütközöm, valami másba, az kizárt, hogy hasznomra legyen. Szerintem a feleségem is úgy állhat néha a szobám küszöbén, hogy meg sem fordul a fejében: ilyen helyen egy halandóra bukkanhat. Tőlem független dolgok halmaza a szobám, esetleges itt minden, érdektelen erőfeszítések emléktárgyai. Egyébként én sem vagyok képes szerelmes tekintettel szemlélni a szobámat. Nem jut eszembe ilyesmi.

Ez alól a könyveim sem jelentenek kivételt. Őrület, milyen rafináltan tették tönkre az életemet. És közben mennyire kitartóan törekednek a megmentésemre. A *felmentő csapat*. Könyvek hadserege. Mindenhol, minden módon, túl sok helyen

és módon, rengeteg könyv. Egyszer meg kéne magyaráznom neki, igen, neki, miért vannak még meg. Ő és az álmaim. De a feleségem semmit sem szeret, ami csak ilyesféle, kényszerített szempontok szerint határolható be. Miért kéne összevonnom őt a könyveimmel. A könyvek a szobámban: az álmaim. Nem vagyok képes elmondani a feleségemnek, mit élek át. Ha azt vesszük, ez a legnagyobb bűnöm.

Állok az ajtómnál, és tolom odébb a lábammal az ajtótamaszt, hogy kimenjek, megnézzem, milyen halotról van szó. Nyitom az ajtót. A folyosóra lépni: a benyomások tömeges kicserélődése. Ártatlan kísérlet, hogy másvalaki legyek. Ijesztő. Fojtott hangot hallatok, ahogy úgy általában hajnali négy körül ugat pár házzal odébb egy formán kívüli kutya. Nem mennék sehová, főleg arrafelé nem. De azt mondta, van ott egy halott.

Ő duplaágyban alszik, ami nem a mi régi közös fekhelyünk, mert azt szanaszét csavaroztam, feszegettem, és elvitte egy rászoruló. Ilyen rászorulók errefelé bőségesen tenyésznek, nem múlik el hét, hogy ne kiabáljon valaki a kapu előtt: x néni, y bácsi. Én, a bácsi! És ezt, mondjuk, egy nyolcvan körüli asszony kiabálja. Nem aprót kér, hanem régi, rossz ruhát a gyerekeknek. Haszontalan tárgyakat. Bármit, ami nem alázná meg egyikünket sem. A legtöbbjüknek van ehhez érzéke. Mit szólna vajon a szobámban fellelhető készlethez?

Azt a szép, régi ágyat elvitte egy romos állapotban lévő férfi. Sokáig álmodtam róla, mit álmodik, ha benne alszik, és ami örültség részemről, még én éreztem büntudatot. Mérgező voltam magamra, a túlérzékenységre általában. Mert a régi ágyamban alvó emberek nem osztanak meg velem semmit, nincs híd, kapocs, nincsenek átjárók, nem kell szoronganom emiatt, hogy így alakult. De már késő volt, csak remélhettem, hogy idővel leválnak rólam, mint a kiütött ablakú, elhagyott ház szobáinak falairól a tapéta, főleg, ha idegesen rásegítünk.

Aztán jött egy másik férfi, futárszolgálat, szeme sarkából rám sandított, hogy segítek-e, de mondtam, nem az én ágyam. Kiderült, hogy a feleségem egy duplaágyat vett magának, mert úgy gondolhatta, ilyen idők jönnek, amikor fontos az előrelátás. Könnyebb egy hazugságot hagyni kifutni, mint az igazsághoz ragaszkodni mindenkivel szemben. Én, minden meggyőződés nélkül, mert hát néha lassú vagyok, csak egy szimpla ágyat vettem, két méterszer egy méter, nem kicsi, de macskával számolva már nem is túl nagy. Viszont nagy lett a folyosó, az az alig nyolc méteres futótér, mely látszólag pártatlanul feszül ki a szobáink között. Az élet csendjében néha kísértetiesen nagy terek keletkeznek a semmiből.

Világos volt, bármikor jöhet egy utasítás, felhívás a távozásra. Egyelőre csak ennyit tudtam. És ettől a bizonyosságtól a ház fura átalakuláson ment át. Egy részén tágult, máshol összement. A szobámban nagyon kevés hely maradt lélegezni. Hirtelen felismertem én is, nem lehetett többé közönyösen viszonyulni a könyvek *tömegéhez*. Mindenhol ott voltak, a falakat foglaló polcokon, parkettától plafonig. Akad olyan fal, ahol csak a belmagasság feléig vannak felrakva könyvespolcok, ott a tévé. És a földön mindenhol kupacokban, rég elfeledett szisztéma szerint emelt halmokban. Nem lehet megszívózní ezekről. A könyv nem olyan, mint egy érme, amin másként ugrik tovább a fény. Csak nyeli a port. Néha utálok őket, és a könyvek sokasága láttán már mindig eltölt a halálfélelem. Folyton azt kérdezik: készen állsz? A legtöbb azt is tudni akarja: hogy viszel majd magaddal? Nem szabad sajnálnom őket. Csak óvatosan, mindenki elveszett, ha tud bocsánatot kérni.

Közben már kint vagyok a folyosón. Nemrég cseréltünk szőnyeget. Már ez sem zajlott zökkenőmentesen. Mondjuk az előzőt is ő vette. Azok hosszú, sötétzöld futószőnyegek voltak, nagyrészt mozdíthatatlanok, de ez, ami most itt leplezni próbálja a sok évtizedes parketta hibáit, több részből álló angyalszárny, pihekönnyű valami, aminek alkalmatlansága hideget sugároz. Neki tetszett. A macska ezerszer összetúrta, amikor olyanja volt, átrohant rajtuk, és mögötte felgyűrődött az összes. Mindig igazgatni kellett, helyére tenni, egy szőnyeg nem ilyen. Szerintem a macska már akkor tudta, hogy a legenda oda: ágy, szőnyeg, egymást érő bűnös vállalkozások, a véglegesség helyett az átmeneti szükségmegoldások. Minden egy irányba mutatott, egy lehetőség felé, hogy immár tudjunk örülni a másik fájdalomának. A macskának meg lett nehezítve a mozgása. Elzárkózó jelleme igazolást nyert, miként az enyém.

Tudtam, ha bármi komoly dolog történt a házban, annak nyoma kell maradjon, hiszen ezekkel dolgoznak a rendőrök. Ilyenből én kevéssel legyek kapcsolatban – ennyi töltötte ki a gondolataimat. Lassan lépkedtem a folyosón. Abban biztos voltam, hogy a szobájába nem megyek be, csak ha perdöntő, megerősítő jelzést kapok.

Itt állok az ajtajánál. Hátul, a konyhánál, a hűtőn lévő mozgásérzékelő szál fénye felvillan, elmehegett előtte a macska. Összekapaszkodó emberi árnyékláncokat látok, miközben tudom, hogy ez teljességgel kizárt. Viharos szelet vizionálok, mely ablakokat nyom ki, bezúduló záport, lent a földön a redőny kitört lécei remegnek az esővízben. Nehéz így tisztán gondolkodni. Valószínűleg csak a vérnyomásom, és tényleg, jön is a kattanás a fülemben.

Vissza kéne mennem, a szobámban az eresz hangjai eligazítanak. De most képtelen messzeségbe tűnik minden, az út vissza egyre járhatatlanabb. Óvatosan kéne kiválogatni néhány szót, hogy mi van tulajdonképpen. Kiabálok neki: mi történt?

Nem hiszem, hogy pár másodpercnél tovább tartott volna. Egyszerre fut át rajtam, hogy hiszen én most ezzel engedményt teszek, közeledem, feladom magam. Közben pedig jól hallom Liszt Ferenc *Funérailles* című zongoradarabjának legvégéről a dübörgést, és a három hangnyi zárlatot, a szünettel elválasztott finom ütéseket, melyekben semmi elköteleződés nincs. Csak a lemondás.

A hűtőn lévő szál fénye kialszik, sötétben vagyok. Állok a feleségem szobája előtt. A folyosón, a degenerált, nyakló-csukló szőnyegein. Még azt sem tudhatom, hol a macska. Viszonyítási pontok nélkül vak vagyok. Olvasok egy másik szívből. Mégsem úgy menne, ahogy gondoltam, hogy egy másik könyvben?

Mintha rám robbanna az ajtaja: mi a fenét csinálok már megint! Ideges. Mondom neki, hogy alszom, de egy halott van az ágyában, én csak segíteni akarnék.

